

Б

БАЗАВЛУЦЬКА СІЧ – військовий і адміністративний центр запорозького козацтва в 1593-1638. Заснована на острові Базавлук у гирлі річок Чартомлика, Підпільної і Скарбної (нині Нікопольський район Дніпропетровської обл.). Як і попередня, перша на Запоріжжі, Томаківська Січ, служила заслоною проти наскоків татарської кінноти і турецького галерного флоту на навколишні українські поселення. Укріплений валами і гарматами, встановленими на вежах, острів перетворився на місце підготовки козацьких походів на Крим і османські фортеці Очаків, Ізмаїл, Кілія, а також човнових рейдів до чорноморських берегів Анатолійського півострова. Повз Базавлук проходили міжнародні маршрути купців країн Сходу і Заходу. Б.С. також приймала дипломатичні місії зарубіжних держав (Кримського ханства та ін.). Влітку 1594 тут вів перемовини від імені германського імператора Рудольфа II посол Еріх Лясота. Вирішальний вплив на політичне становище й саме існування Б.С. справляли взаємини з Польським королівством. На перетині 16-17 ст. її козаки брали участь у всіх виступах проти національного і соціального гноблення українців, очолювали народні повстання. 1638 на Запоріжжя вдерлася зібрана під командуванням коронного гетьмана М.Потоцького каральна експедиція, яка зруйнувала Б.С.

Літ.: Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків. – К., 1990, т.1; Щербак В.О. Базавлуцька Січ. У кн.: Козацькі січі. Нариси з історії українського козацтва XVI–XIX ст. – Запоріжжя, 1998.

М.М.Варварцев.

БАЛКАНИ – історичний регіон, де на перехресті трансконтинентальних комунікацій співіснують та взаємодіють регіональні системи Близького Сходу, Євразії та Європи. На Балканах взаємодіють релігійні системи православ'я, ісламу, католицизму. Балкани мають геостратегічне значення, завдяки якому дають можливість контролювати регіональні і світові комунікації, ринки промислових та сировинних товарів. Південно-Східний регіон Європи, до якого входять Албанія, Болгарія, Боснія і Герцеговина, Румунія, Сербія, Словенія, Чорногорія, Македонія, Хорватія. В історичній та політичній літературі точиться суперечка щодо належності до балканського регіону Греції. Одні науковці вважають, що принаймні до вступу в НАТО (1952) та вступу до Європейської Спільноти (1981) грецька історія, починаючи з доби середньовіччя, розвивалася у загальному балканському контексті. На території балканських держав принаймні 400 років володарювала Османська імперія, яка привнесла до регіону своєрідність куль-